

Sezona 2016/2017

Petak, 13. januar 2017. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

Za znalce

Dirigent: **Kristijan Mandeač**

Program:

A Brukner: Simfonija br. 7 u E-duru
Allegro moderato
Adagio. Sehr feierlich und sehr langsam.
Scherzo. Sehr schnell.
Finale. Bewegt, doch nicht schnell.

Trajanje: oko 70 minuta

Koncertmajstor: **Miroslav Pavlović**

Najznačajnije mesto u opusu austrijskog kompozitora **Antona Bruknera** (1824–1896) zauzimaju simfonije, duhovna i kamerna dela. Kao predstavnik zrelog romantizma u muzici, Brukner komponuje dela karakteristična po bogatom harmonskom jeziku, polifonom stavu i značajno proširenom obimu i trajanju. Napisao je devet simfonija od kojih je poslednja nedovršena. Za većinu simfonija je osobeno da imaju brojne verzije i izdanja, što je dovelo do toga da se nespornosti prouzrokovani tokom izvođenja, slušanja i analize u muzikološkim krugovima nazivaju imenom „Bruknerov problem“.

Iako Bruknerova simfonijska dela jasno upućuju na snažan uticaj Betovenovog i Vagnerovog stvaralaštva, ona odišu jedinstvenom koncepcijom, koja se, pre svega, ogleda u aspektu forme. Bruknerova neobična strukturna rešenja doprinela su stvaranju jednog novog i monumentalnog simfonijskog organizma, pa tako i nove škole

simfonijskog komponovanja. Betovenov uticaj, i to najpre čuvene Devete simfonije, primećuje se na planu makro forme u vidu rasporeda stavova i određenih formalnih gestova poput misterioznih i tihih uvoda u prvim stavovima Bruknerovih simfonija. Takođe, odlika gotovo svih njegovih simfonija jesu i skercozni i lagani stav, kao i finale čija kulminacija predstavlja himnično i grandiozno dostignuće. U pogledu orkestracije najveća inspiracija bila su dela Riharda Wagnera, ali Bruknerova interesovanja sežu i dalje u prošlost, obraćajući se starim majstorima kontrapunkta i instrumentacije. U svojim simfonijskim ostvarenjima, kompozitor kombinuje lirizam i suštinski polifoni plan kompozicije sa opsežnim formama i harmonskim jukstapozicijama.

Sedma simfonija u E-duru, pisana u periodu od 1881. do 1883. godine, jedno je od najpoznatijih Bruknerovih simfonijskih ostvarenja. Često se ova simfonija označava kao *Lirska*, međutim, taj naziv nije potekao od samog kompozitora. Posvećena je Ludvigu II Bavarskom. Delo je premijerno izveo Gevandhaus orkestar pod upravom dirigenta Artura Nikiša, 30. decembra 1884. godine u Lajpcigu. Ova premijera donela je Brukneru najveći uspeh koji je doživeo u karijeri.

Četiri opsežna stava pokazuju širok spektar ljudskih emocija, od duboke patnje do trijumfalne radosti, od tragike do vedrine svakodnevice. Simfonija započinje melodijom širokog raspona i neobičnih intervalskih koju donose violončela, dok ostali gudački instrumenti prate u tremolu. Brukner je tvrdio da je melodiju čuo u snu, odsviranu na violi, te da ju je zapisao nakon što se probudio. Ipak, primetan je i citat iz stava *Credo* njegove Mise u d-molu, koju je kompozitor u to vreme revidirao. Drugi stav je inspirisan tragičnim predosećanjem i, konačno, nastupom smrti Riharda Wagnera (1813–1883), kompozitora kojeg je Brukner izuzetno cenio i čijem radu se divio. Noseći podnaslov *Vrlo svečano i vrlo sporo*, stav započinje nastupom četiri Wagnerove tube, što je prvi put da su se ovi instrumenti pojavili u simfonijskom delu. Melodiju potom preuzimaju violine i vode je sve do najpoznatije, glavne teme stava, koju odlikuju melodijska i harmonska raskoš, kao i veliki emocionalni naboj. U ovom stavu uočava se i fraza iz Bruknerovog dela *Te Deum*, na kojem je kompozitor istovremeno radio. Komponovan pre drugog stava, treći stav predstavlja betovenovski, brz skerco. Karakteristične su uporna ritmička podloga i vešta kontrapunktska veština. Središnji deo donosi pastoralnu temu, koja je, pak, zavijena u donekle turobnu i nespokojnu atmosferu. Poslednji stav započinje promenom atmosfere, te nastupa tema koja zastupa svežinu i novu životnu energiju. Završetak stava je svečan i monumentalan.

Iako Brukner nije podržavao nacionalizam koji se rasplamsavao tokom 19. veka, Sedma simfonija, a naročito njen drugi stav, zauzimaju značajno mesto u mračnoj istoriji nacističke Nemačke. Naime, nekoliko decenija nakon njegove smrti, nacisti su Bruknerovu muziku, između ostalih, proglasili za čistu nemačku muziku, koja najbolje oslikava propagirane vrednosti. *Adagio* je izvođen 1937. godine, kada je Hitler postavio Bruknerovu bistu u Regensburgu, i emitovan na radiju 31. januara 1943. godine, nakon poraza Nemačke u Staljingradu, te 1. maja 1945. godine, kada je objavljena vest o Hitlerovoj smrti.

Ovo delo je, pored Četvrte simfonije, najpopularnija Bruknerova simfonija, kako u koncertnim dvoranama, tako i na nosačima zvuka. Prvi komercijalni snimak simfonije

nastao je 1924. godine, a potom su ovo delo ovekovečili brojni orkestri i dirigenti, među kojima i Herbert fon Karajan, Kurt Sanderling, Eugen Johum, Bernard Haitink, Ginter Vand, Karl Bem, i mnogi drugi.

Bojana Radovanović*

*U sezoni 2016-17, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.